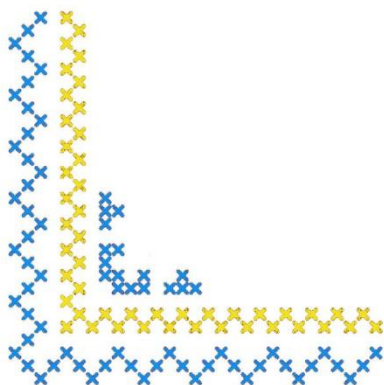

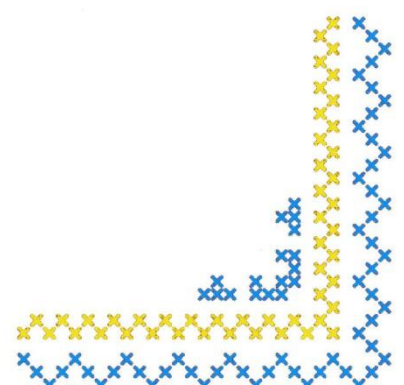
Чернівецька обласна рада
Департамент освіти і науки Чернівецької обласної
державної адміністрації
Інститут культурної спадщини Академії наук Молдови
Сектор «Етнології українців»
Буковинський державний медичний університет
Кафедра суспільних наук та українознавства
Сучавський університет імені Штефана чел Маре
Факультет історії та географії
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»
Кафедра методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін

КОЖОЛЯНКІВСЬКІ ЧИТАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

14 червня 2023 року
м. Чернівці

УДК 94+39](477)(082)

К 587

*Рекомендовано до друку вченою радою
комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
(протокол №3 від 21.09.2023)*

Кожолянківські читання: збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції, 14 червня, 2023 р. / комунальний заклад «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області» [та ін.]. – Чернівці, 2023. – 182 с.

Редакційна колегія:

Куриш Н.К. – в.о. директора комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області», кандидат педагогічних наук, голова редколегії

Вамуш А.А. – завідувач кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області», кандидат історичних наук

Кадук А.М. – завідувач науково-методичного центру організації навчальної роботи та дистанційної освіти комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»

Кожолянко О.Г. – професор кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області», доктор історичних наук, доцент

Чибаник В.І. – старший викладач кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області», кандидат політичних наук

Рецензенти:

Ореховський В.О. – завідувач кафедри соціально-економічних наук Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, доктор історичних наук, професор

Федорук А.В. – провідний науковий співробітник відділу археології, історії середніх віків та нової історії краю Чернівецького обласного краєзнавчого музею, кандидат історичних наук, доцент

ЗМІСТ

НАУКОВА СПАДЩИНА ГЕОРГІЯ КОСТЯНТИНОВИЧА КОЖОЛЯНКА

Богачик Т. С.

НАУКОВА СПАДЩИНА Г.К. КОЖОЛЯНКА-УНІКАЛЬНА СТОРІНКА У
ЛІТОПИСІ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО БУКОВИНСЬКОГО КРАЮ 7

Кожолянко О. Г.

ПРОФЕСОР КОЖОЛЯНКО – ЕТНОГРАФ БУКОВИНИ 11

Мінченко Т. А.

ВИЩА МЕТА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ – ЦЕ ДУХОВНЕ ЖИТТЯ..... 15

Семенюк М. С.

НАУКОВІ ТА ЕТНОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА

Г. КОЖОЛЯНКА, ВМІЩЕНІ В КАНАДСЬКОМУ ЖУРНАЛІ

«ГУЦУЛЬЩИНА» 18

ІСТОРИЯ. ЕТНОЛОГІЯ. АРХЕОЛОГІЯ. КРАЄЗНАВСТВО.

МУЗЕЄЗНАВСТВО

Harieta Mareci Sabol

THE QUARANTINE. A SYMBOL OF IMPERIAL POWER AND PROTECTION

IN AUSTRIAN BUKOVINA (1800-1848)..... 23

Cristina Slavic

ASPECTE DIN ACTIVITATEA LUI CIPRIAN PORUMBESCU ÎN PERIOADA

STUDENTIEI..... 26

Радомир Білаш

ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ КІНЦЯ ХІХ-ПОЧАТКУ ХХ СТ. 33

Акатріні В. М.

БУКОВИНСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ І БРАТИ МАНДИЧЕВСЬКИХ... 35

Акатріні М. М.

У СВІТІ ФІЛАТЕЛІЇ – ПЕТРО МОГИЛА 41

Барбуца С. Л.

ТОАДЕРЕ КАПТАРЬ-СВІТЛИЙ МАЯК КУЛЬТУРИ СУЛА КОСТИЧАНИ (100

РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ) 48

Боднарюк Б.М.

СОЦІАЛЬНІ ВИТОКИ ТА СВІТОГЛЯДНІ ОСОБЛИВОСТІ РАННЬОГО

ІРЛАНДСЬКОГО МІСІОНЕРСТВА 53

Вамуш А. А., Кадук А.М.

СИМВОЛІКА ТА УЯВЛЕННЯ ДАВНЬОРУСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

ПРИКАРПАТТЯ 55

Волос О. В.	
ІНСТИТУТ – МУЗЕЙ – ДІЙОВЕ ПАРТНЕРСТВО	58
Гадинко О. О.	
МІСТО СТОРОЖИНЕЦЬ: КУЛЬТОВА МОЗАЙКА НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ У ДАВНИНУ	62
Ільків М. В.	
НОВІ МАТЕРІАЛИ ДО МІСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЇ ЧЕРНІВЦІВ	67
Кожухар В. Г.	
УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА (2022-2023 РР.).....	71
Кожухар К. С.	
«ЕТНОГРАФІЧНИЙ ОБРАЗ УКРАЇНЦІВ ЗАРУБІЖЖЯ...» ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ КАЛЕНДАРНОЇ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА.....	79
Курочкін О. В.	
ПРИБАЛТІЙСЬКИЙ ДОСВІД ВІДЗНАЧЕННЯ ДНЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.....	83
Матвєєв В. В.	
ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІ КОНЦЕПТИ М. ГРУШЕВСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.....	88
Мойсей А. А.	
НОВА ЗНАХІДКА В НАРОДОЗНАВЧІЙ ТВОРЧОСТІ ДІМІТРІЯ ДАНА	92
Мороз Т. В.	
«ІСТОРІЮ ТВОРЯТЬ ЛЮДИ»: ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ ВІДОМИХ ЛЮДЕЙ РІДНОГО КРАЮ – ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОСЛІДНО- ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ОБЛАСТІ.....	98
Равлюк Л. Р.	
ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ – ЗБИРАЧ НАРОДНИХ ПЕРЛИН.....	101
Федорак В. Ф.	
ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ НА БУКОВИНІ У ШКОЛІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ КОНТЕКСТИ ТА МІСЦЕ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ КРАЮ	108

НАРОДНА ПЕДАГОГІКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Гончаренко А. М.

СЛОВО КАЗКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ
МІЖ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 113

Кравченко Г. О.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ
СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ..... 116

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Білянн Г. І., Білянн О. Я.

ІДЕЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ БАЗОВИХ
ДИСЦИПЛІН, ЯК ЗАСІБ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТНОСТІ.. 120

Богачик Т. С., Чебаник В. І.

ШКІЛЬНА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА – ФУНДАМЕНТ ФОРМУВАННЯ
БАЗОВИХ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ 124

Куриш Н. К.

КРАЄЗНАВЧА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ 128

Лукач У.Р.

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ..... 130

Лясковська А.-Х. І.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ СЬОГОДНЕННЯ..... 132

Мойсей А.О.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
УЧНІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ІНКЛЮЗИВНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ 137

Піцу А.А.

ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ І ПРАВА ЛЮДИНИ..... 140

Сахновський О.Є.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ І ФОРМУВАННЯ СИСТЕМОГО МИСЛЕННЯ
УЧНІВ У ГРОМАДЯНСЬКІЙ ТА ІСТОРИЧНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 147

Унгурян І. К., Федунувич-Швед О. Т.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ «КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА» ЯК
ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ

КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 152

Чухненко П.С., Юзькова В.Д.

СУЧАСНА ХІМІЧНА НОМЕНКЛАТУРА ЯК ПОКАЗНИК ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР 155

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Венгринюк О. В.

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ..... 159

Добржанська І. М.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 162

Захарія В. І.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО МОЛОДШОГО МЕДИЧНОГО
СПЕЦІАЛІСТА 165

Клим О. Г., Яремко О. Г.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКА ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНА ГРА
«СОКІЛ» («ДЖУРА») В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: ДОСВІД
ВПРОВАДЖЕННЯ В ЗАКЛАДІ НА ЗАСАДАХ СПІВПРАЦІ..... 169

Мігран С. В.

Г. В. ТОКАР: ЖІНКА, ЯКА МРІЇ ПЕРЕТВОРЮЄ В ДІЙСНІСТЬ 172

Тодорук Л.Д.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЗАНЯТТЯХ З
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, ЯК НЕПРОФІЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ
ТРАНСПОРТНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ..... 176

Чебаник В.І., Семанюк М.К.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВІЙСЬКОВО-
ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ
БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЛІЦЕЮ: ПРАКТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ..... 179

Ільків М. В.,
асистент кафедри всесвітньої історії факультету історії
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,
кандидат історичних наук,
м. Чернівці, Україна
ilkiv_chnu@ukr.net

НОВІ МАТЕРІАЛИ ДО МІСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЇ ЧЕРНІВЦІВ

Матеріали археологічних досліджень надають важливу інформацію про минуле багатьох міст на українських землях як до перших писемних згадок про населені пункти, так і у власне історичний період їх існування: динаміку заселення території, побут і господарство населення, архітектуру й планувальну структуру на різних етапах розвитку тощо. Популярні в країнах Західної та Центральної Європи студії з міської археології активно почали застосовуватися й в окремих містах України, наприклад, Києві, Львові, Полтаві, Кам'янці-Подільському. У Чернівцях перші археологічні знахідки, пов'язані з власне історією міста, фіксуються з XIX ст. [2, с. 152]. На основі даних археології окреслено просторові межі міста в пізньому середньовіччі й у ранній новий час [8, с. 70-72], виявлено окремі об'єкти та знахідки: мурований підземний хід, гончарний горн тощо [1; 3-5].

У 2022 р. археологічні матеріали Нового часу було виявлено в історичному ареалі м. Чернівці під час проведення земляних робіт, пов'язаних із прокладанням газових мереж. За сприяння Чернівецької ОВА та Чернівецького обласного центру з питань культурної спадщини здійснювався частковий археологічний нагляд за цими роботами [7]. Археологічні матеріали Нового часу зафіксовано у 4 шурфах по вул. Міцкевича. Так, у шурфах № 1 і № 4 у перевідкладеному стані виявлено фрагменти пічних керамічних кахлів з білою чи зелено-коричневою поливою та орнаментом зеленого і коричневого кольорів, а також цеглини з клеймами. Поки не розроблено типологічно-хронологічного визначення місцевої цегли, тому на даний момент її можна датувати загалом у межах австрійського та румунського періодів в історії краю – XIX ст. – 1940 р. Цеглина з клеймом «MALBANIA» має розміри 29×15-15,3×7,5-7,8 см; заглиблене клеймо з «позитивним» зображенням літер посеред широкої площини – 16,7×5,5 см. Фрагментована цегла з клеймом «BUKOWINA» має розміри >24×13,4×7 см; заглиблене клеймо з «негативним» зображенням літер – 14,5×3,5 см. Написання назви краю через літеру «К» дозволяє віднести знахідку до австрійського періоду – XIX ст. – 1918 р. Фрагмент цегли з фігурним клеймом з «позитивним» зображенням літери «Е»

має розміри $>12 \times 15 \times 6,5$ см; заглиблене клеймо – $5,4 \times 5,1$ см. Ймовірно, воно позначає ініціал імені фабриканта. На основі цілих цеглин у місцевих антикварних збірках, очевидно, що на таких виробках у ще одному заглибленому полі праворуч була літера «М». Три фрагментовані цеглини менших розмірів мають домішку шамоту й сліди кіптяви, що свідчить про їх використання для спорудження теплопристрою чи димаря до нього. Їх розміри – $>14,2 \times 14,5 \times 4,4$ см; ширина заглибленого клейма з «позитивно» виконаними літерами дорівнює $4,4-4,8$ см; довжина – орієнтовно $14,7$ см. Повне клеймо відображало надпис «FRATIA».

У шурфі № 2 зафіксовано непорушені нашарування з побутовими й будівельними рештками. Перша група знахідок представлена фрагментами керамічного посуду: сіродимлений та світлоглиняний, в т.ч. з поливою та заглибленим хвилястим орнаментом. У вигляді скупчення на тій же глибині залягали фрагменти черепиці. Всі вироби мають вигляд плоскої пластини з ледь випуклим угору профілем. Верхній край черепиці має прямокутне оформлення, а також прямокутний виступ на кромці нижньої площини ($5 \times 3,2 \times 1,9$ см) для кріплення на кривлі будівлі. Нижній край – заокруглений. Верхня площа черепиці має повздовжні паралельні чи паралельні та хвилясті пальцеві розчоси; деякі зразки – без них, відносно гладкі. Черепиця характеризується домішкою піску в глиняному тісті, оранжевим кольором та якісним випалом. На окремих фрагментах проглядаються відбитки від дерев'яних форм. Ширина черепиці становить $15,8-17$ см; товщина – $1,5-2,1$ см. Такого зразка черепицю називають «бобровий хвіст» чи «бобровка». У м. Чернівці черепиця такого типу ще збереглася на деяких будинках, в т.ч. на мурованій цегляній огорожі навколо 4-6 навчальних корпусів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (внесено до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Резиденція митрополитів Буковини та Далмації).

В шурфі № 3 на всій його довжині із заходу на схід зафіксовано однорядну цегляну кладку без зв'язуючого розчину. Одна із цеглин має клеймо з написом «PATRIA». Дерев'яно-металеві форми для формування цегли з такими клеймами представлені в експозиції Чернівецького обласного краєзнавчого музею. Ймовірно, таким чином було прокладено електричні кабелі, які у вузькій траншеї засипалися піщаною «подушкою», поверх якої накривалися рядом цегли. Саме на перехресті цієї вулиці А. Міцкевича та вул. Лесі Українки (в австрійський час – Альтгасе) західніше шурфа в 1895 р. нюрнберзькою фірмою «Шуккерт і К^о» була збудована перша в місті електростанція [9, с. 101], будівля якої збереглася до сьогодні.

У шурфі (№ 1) у південно-східному куті пл. Театральна зафіксовано цегляно-кам'яні мурування. На основі північної стінки шурфа зафіксовано таку

стратиграфію: 0-0,20 м – сучасне дорожнє покриття (бруківка; Театральну площу вкривали бруківкою з 1904 по 1916 р. [6, с. 62-66; 12, р. 406]); 0,20-0,65 м – гравійно-піщана суміш; 0,65-1,25 м – цегляне склепінчасте мурування на розчині (до 8 горизонтальних рядів); 1,25->2,10 м – кам'яне мурування на розчині (не менше 8 рядів грубо обтесаних кам'яних блоків різної висоти). Цегла характеризується доволі грубим формуванням і має розміри 30,5×15,5×7-8,5 см. На половині однієї із цеглин (>19,5×15-16,5×6,8-7,2 см), які потрапили у заповнення об'єкту із зруйнованого аркового склепіння нанесено клеймо «L. [...]». Це, очевидно, один з ініціалів фабриканта. Східний край цієї стіни примикав до кам'яної стіни на вапняному (?) розчині. Попри сильне руйнування під час сучасного буріння, очевидно, що стіна, яка проходила орієнтовно з півночі на південь, була викладена з грубо тесаного масивного каменю, а всередині забутована рваним каменем із розчином. При її спорудженні було використано вапняк (?) двох сортів сірого та жовто-сірого кольору. Західніше, орієнтовно через 3 м проходила друга така ж стіна товщиною 0,60-0,65 м. Таким чином, можна констатувати, що в шурфі на пл. Театральна зафіксовано рештки приміщення шириною із заходу на схід близько 3 м. Його масивні стіни були муровані з каменю на вапняному розчині, а північна стіна завершувалася у верхній частині аркоподібним цегляним склепінням, верхня частина якого була зрізана мощенням дороги.

У XVIII ст. територія між сучасними вулицями М. Лисенка на півночі й А. Міцкевича на півдні була околицею населеного пункту й до XIX ст. формувала площу, на якій торгували зерном, потім рибою, що дало другу назву – Фішпляц. З початку XX ст. тут почалася активна забудова [6, с. 61-73; 12, р. 404-417]. Ознайомлення з історією формування простору сучасної Театральної площі та вивчення різночасових планів міста (остання чверть XVIII ст. – 1911 рр.) дозволяють припустити, що виявлений об'єкт є рештками (підвальної частини?) одного зі складських приміщень, збудованих австрійцями після приєднання Буковини до володінь держави Габсбургів. Як встановив Р. Ф. Кайндль, в одному із цих приміщень проходило урочисте складання присяги на вірність місцевих жителів Австрії 12 жовтня 1777 р.: «За зал, де повинна була відбуватися церемонія присяги, було вибрано приміщення складу поза містом, що його саме тоді спорудив Сплєні і який можна прирівняти, без сумніву, до знесеного кілька років тому під час реконструкції площі Єлизавети складу сухарів (вулиця Роткірха) або до мучного складу, що знаходиться за ним» [11, с. 68, 136, 301]. Більше того, в його праці про історію міста збереглася світлина східної частини цього комплексу 1905 р. На її основі бачимо, що місцезорташування зафіксованого в шурфі об'єкту співвідноситься з будівлею канцелярії Провіантського складу, який, таким чином, мав бути збудований у

проміжку між 1774 і 1777 р. Військові склади були знесені на початку ХХ ст. для облаштування площі Єлизавети. Жодних інших кам'яних монументальних споруд на цьому місці ні раніше, ні пізніше невідомо.

Під час земляних робіт у районі Театральної площі вдалося дізнатися про два колодязі, верхня частина яких знаходиться нижче сучасної поверхні й закрита каналізаційними люками. Перший колодязь близько 1,5 м в діаметрі знаходиться у південно-східній частині площі й, можливо, був пов'язаний із згаданими вище складами провіанту. Він викладений із каменю, при чому верхня частина кладки із півдня розбиралася й повторно відновлювалася знову для заведення труби. Другий колодязь знаходиться біля північно-західного кута будівлі театру, теж викладений із каменю та має діаметр близько 3 м. Обидві криниці заповнені водою. За перші роки австрійської влади на Буковині (до 1786 р.) для забезпечення міста водою було викопано майже три десятки криниць [10, с. 23, 26]. Продовжили цю справу і в наступні десятиліття. Лише у 1895 р. в Чернівцях почав працювати водопровід. Тому, можна припустити, що ці колодязі були викопані в проміжку 1774-1895 рр., ймовірно, в останній чверті ХVIII ст.

Таким чином, під час незначних за масштабом археологічних досліджень у центральній частині м. Чернівці було зібрано характерні зразки побутової, архітектурно-декоративної та будівельної кераміки Нового часу, а також зафіксовано рештки підвалу однієї з перших відомих кам'яних будівель у місті – канцелярії Провіантського складу, збудованої у проміжку між 1774 і 1777 р. Виявлена цегла, в т.ч. з клеймом «L. [...]» є найдавнішою з відомих на сьогодні зразків будівельної кераміки на території міста й може слугувати хорошим хронологічним індикатором для подальших досліджень.

Список літератури

1. Винокур І., Коршунова Л., Філіпович О. Підземний хід в Чернівцях // Радянська Буковина. – 1957. – 14 липня. – С. 3.
2. Ільків М. В. Портативний сонячний годинник із Хотинської фортеці: атрибуція, особливості використання, просторово-часовий контекст. – Чернівці: Технодрук, 2019. – 208 с.
3. Ільків М. В., Калініченко В. А., Пивоваров С. В. Горн кінця ХV – початку ХVI ст. із старої частини м. Чернівців // Археологія і давня історія України. – 2018. – Вип. 4 (29). – С. 241-245.
4. Ільків М., Михайлюк В., Ємчук В. Об'єкти археологічної спадщини на території м. Чернівці: питання кількості та локалізації // Археологія Буковини: здобутки та перспективи: Тези доп. VI Міжнар. наук. семінару (м. Чернівці, 16 грудня 2022 р.). – Чернівці: Технодрук, 2022. – С. 43-45.
5. Михайлюк В., Ільків М., Калініченко В. Археологічний матеріал Нового

- часу з вул. Мізунського в м. Чернівці (з нагоди 250-ліття від заснування Садогури) // Археологія Буковини: здобутки та перспективи: Тези доп. V Міжнар. наук. семінару (м. Чернівці, 10 грудня 2021 р.). – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. – С. 85-88.
6. Никирса М. Чернівці: Документальні нариси з історії вулиць і площ. – Чернівці: Золоті литаври, 2008. – 452 с.
 7. Романович Т., Панчук А. Рухомий матеріал Нового часу з центральної частини м. Чернівці // Археологія Буковини: здобутки та перспективи: Тези доп. VI між нар. наук. семінару (м. Чернівці, 16 грудня 2022 р.). – Чернівці: Технодрук, 2022. – С. 106-109.
 8. Тимощук Б. О. Твердиня на Пруті. – Ужгород: Карпати, 1978. – 88 с.
 9. Чернівці: Історія і сучасність (Ювілейне видання до 600-річчя першої писемної згадки про місто). – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – 586 с.
 10. Шевчук Ю. Ф., Ющенко Ю. С., Сівак В. К., Шевчук А. Ю. Водопостачання та водовідведення міста Чернівці. – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 156 с.
 11. Kaindl R. F. = Кайндль Р. Ф. Geschichte von Czernowitz von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart = Історія Чернівців від найдавніших часів до сьогодення. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 330 с.
 12. Piddubnyi I., Kravchuk O. Formation of space and use of Teatralna square in Chernivtsi in the 19th – early 20th century // Journal Epochi [Epochs]. Edition of the Department of History of “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo. – 2018. – Vol. XXVI. – Is. 2. – P. 404-417.

Кожухар В.Г.,
*конференціар, старший науковий співробітник сектора
«Етнологія українців» Інституту культурної спадщини
Академії наук Молдови, доктор історії,
м. Кишинів, Республіка Молдова*

УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА (2022-2023 рр.)

З 24 лютого 2022 року, власне з першого дня бойових дій в Україні, до Республіки Молдова ринув потік біженців. Цей процес став серйозним викликом для економіки, соціальної сфери, охорони правопорядку, системи охорони здоров'я тощо.